

3-11 - NGÀY DI SẢN VĂN HÓA VIỆT NAM

Kết nối tuyên truyền để gìn giữ di sản Hát Xoan Phú Thọ

Xuất bản: 06:23, Thứ Hai, 23/11/2015, [GMT+7]

PTO- Nguồn cội của Hát Xoan gắn với những huyền thoại từ thời đại Vua Hùng dựng nước. Kết nối hoạt động tuyên truyền là giải pháp hữu hiệu nâng tầm di sản văn hoá, tạo dựng vị thế di sản trong đời sống xã hội. Đó cũng chính là những sản phẩm du lịch đặc thù, góp phần nâng cao nhận thức hiểu biết sâu sắc hơn, nhận diện rõ ràng hơn, tạo sức lan tỏa và thân thiện hơn với cộng đồng khán giả Hát Xoan Phú Thọ.

**Trình diễn Hát Xoan tại Miếu Lãi Lèn xã Kim Đức (thành phố Việt Trì)
phục vụ du khách quốc tế.**

Ảnh: Phương Thanh

Bắt nguồn từ tục hát thờ các Vua Hùng, thờ các vị Thành hoàng làng, Hát Xoan thuộc loại hình dân ca lễ nghi phong tục, là lối hát cửa đình, hội tụ đa yếu tố nghệ thuật như nhạc, hát, múa... Có 3 hình thức hát Xoan: Hát nghi lễ, thờ các Vua Hùng và thần Thành hoàng làng; hát quả cách cầu mùa tốt tươi, cầu sức khỏe, công danh và hát hội giao duyên nam nữ. Không chỉ được bảo vệ, phát huy ở bốn phường Xoan gốc là Phú Đức, Kim Đới, Thét và An Thái nằm ở hai xã Kim Đức và Phượng Lâu thuộc tỉnh Phú Thọ, mà hát Xoan còn ghi dấu ấn tại nhiều làng quê đôi bờ sông Lô, sông Thao thuộc địa bàn của hai tỉnh Phú Thọ và Vĩnh Phúc. Bởi lẽ, từ xa xưa bốn phường Xoan cổ này thường được cộng đồng 30 làng, 18 xã trong 10 huyện, thuộc địa bàn hai tỉnh mời đến biểu diễn mỗi dịp địa phương tổ chức tiệc làng.

Ngày 24 tháng 11 năm 2011 Hát Xoan Phú Thọ vinh dự được UNESCO ghi danh là di sản văn hóa phi vật thể cần bảo vệ khẩn cấp của nhân loại.

Ngay sau khi hát Xoan Phú Thọ được UNESCO ghi danh là di sản văn hóa phi vật thể cần bảo vệ khẩn cấp của nhân loại, tỉnh Phú Thọ đã có nhiều biện pháp tích cực để tuyên truyền, quảng bá nhằm nâng cao nhận thức, giới thiệu ý nghĩa, giá trị lịch sử, trách nhiệm bảo vệ di sản văn hoá Hát Xoan gắn với Tín ngưỡng thờ cúng Hùng Vương ở Phú Thọ.

UBND tỉnh đã chỉ đạo các sở, ngành liên quan, các cơ quan tuyên truyền ở tỉnh ký kết chương trình phối hợp tuyên truyền di sản “Hát Xoan Phú Thọ” và “Tín ngưỡng thờ cúng Hùng Vương”. Theo đó, Cổng giao tiếp điện tử; Đài phát thanh truyền hình tỉnh; Báo Phú Thọ; Tạp chí văn nghệ Đất Tổ đã cùng mở chuyên trang, chuyên mục, nâng cao chất lượng tin, bài, thường xuyên cập nhật thông tin, trả lời câu hỏi của bạn đọc về nội dung tìm hiểu Hát Xoan, đăng tải

video clip về Hát Xoan, lời bài hát Xoan, truyền dạy Hát Xoan... kết nối tuyên truyền tăng thời lượng phát sóng, quảng bá về di sản hát Xoan Phú Thọ đến với đông đảo nhân dân trong, ngoài nước và bạn bè quốc tế.

Sở VH-TT&DL đã kết nối kế hoạch tuyên truyền với các cơ quan Trung ương và của tỉnh; thường xuyên cập nhật thông tin, tư liệu về các hoạt động liên quan đến Hát Xoan, các nghệ nhân - những “báu vật nhân văn sống” - người giữ lửa, giữ “hồn, cốt” di sản để cung cấp nội dung tuyên truyền. Thường xuyên chú trọng xây dựng dữ liệu để lưu giữ và giới thiệu, tạo điều kiện cho cộng đồng tiếp cận thông tin tại Bảo tàng Hùng Vương và tại trạm vệ tinh ngân hàng dữ liệu Khu di tích lịch sử Đền Hùng. Duy trì chuyên mục tuyên truyền về Hát Xoan Phú Thọ trên trang điện tử của Sở VH-TT&DL. Biên tập, xuất bản sách, tờ gấp, tờ rơi có nội dung ngắn gọn, dễ đọc, dễ hiểu dưới dạng hỏi - đáp về Hát Xoan Phú Thọ. Thông qua các tài liệu này đã giúp cho bạn đọc trong nước và quốc tế có nhu cầu tìm hiểu hát Hát Xoan Phú Thọ để nghiên cứu và tham quan, du lịch. Biên soạn các nội dung cơ bản về di sản Hát Xoan Phú Thọ để phiên dịch ra tài liệu tuyên truyền bằng tiếng Anh, nhằm mục đích giới thiệu rộng rãi di sản văn hóa Hát Xoan với nhân dân các nước trên thế giới. Tổ chức thu thanh, ghi hình và xuất bản 3.000 đĩa DVD về Hát Xoan có lời giới thiệu bằng tiếng Anh và 4.000 sách, đĩa CD, DVD “Hát Xoan Phú Thọ” bằng tiếng Việt. Năm 2014, phối hợp NXB Âm nhạc ghi hình, biên tập xuất bản 1.000 đĩa DVD giới thiệu 26 bài hát Xoan, trong đó có quả cách “Chơi đầu cách” lần đầu được công bố sau khi phục hồi.

Đài Phát thanh và Truyền hình tỉnh cùng với Báo Phú Thọ đã phối hợp chặt chẽ với Sở VH-TT&DL, Hội DSVH, Hội VNDG Phú Thọ và các địa phương trong công tác tuyên truyền phổ biến và triển khai các nhiệm vụ trọng tâm về bảo tồn, phát huy giá trị di sản hát Xoan Phú Thọ. Năm 2015, đã có hàng trăm lượt tin, bài, ảnh, phóng sự, chuyên mục, chuyên trang... trên tất cả loại hình: Báo viết, phát thanh, truyền hình, trang thông tin điện tử... tập trung tuyên truyền, quảng bá sâu đậm về hát Xoan Phú Thọ, công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hoá hát Xoan Phú Thọ; công tác nghiên cứu phục hồi các lễ hội, diễn xướng hát Xoan gắn với tín ngưỡng thờ cúng Hùng Vương tại các phường Xoan gốc, đặc biệt đưa tin, phóng sự về phục hồi tục “hát Xoan nước nghĩa” giữa làng An Thái và Cao Mại, trình diễn hát Xoan tại Miếu Lãi Lèn - Kim Đức; giới thiệu nghệ nhân... đến đông đảo nhân dân, bạn bè trong nước và quốc tế.

Cổng GTĐT tỉnh, Đặc san Thông tin đối ngoại, Đặc san Thông tin và Truyền Thông, Tạp chí văn nghệ Đất Tổ đã đăng tải trên 100 tin, bài, ảnh, văn bản của Trung ương, địa phương về bảo tồn phát huy di sản hát Xoan Phú Thọ; phối hợp với kênh đối ngoại Văn hoá Việt VTC10 của Đài Truyền hình KTS VTC, sản xuất phim tài liệu “Bảo tồn di sản hát Xoan nơi Đất Tổ” dài 30 phút, phát sóng trên 40 quốc gia và vùng lãnh thổ; tuyên truyền các hoạt động, sự kiện văn hoá lớn của tỉnh như: GTHV-LHĐH năm Ất Mùi - 2015; tuyên truyền công tác bảo tồn, truyền dạy, thực hành hát Xoan, đặc biệt là đào tạo lớp nghệ nhân kế cận và truyền dạy hát Xoan trong cộng đồng ở các xã Kim Đức, Phượng Lâu, Hùng Lô; truyền dạy hát Xoan trong trường học; tuyên truyền trên đặc san Thông tin - Truyền thông, đặc san Thông tin đối ngoại song ngữ Việt - Anh với hàng chục bài viết cùng nhiều hình ảnh đặc sắc về di sản hát Xoan Phú Thọ.

Sở Ngoại vụ chủ động phối hợp tuyên truyền, quảng bá hát Xoan Phú Thọ qua bản tin đối ngoại, qua website của Sở hoặc thông qua kênh của đoàn công tác ra nước ngoài; các đoàn khách quốc tế đến thăm và làm việc tại tỉnh.

Tuyên truyền để phổ biến giáo dục di sản thông qua kết quả nghiên cứu, sưu tầm, kiểm kê, lưu trữ và xuất bản tư liệu Hát Xoan đã được tiến hành từ thập niên 60 của thế kỷ XX với các tác giả đi đầu như: PGS Tú Ngọc, nhạc sĩ Cao Khắc Thùy, nhà viết kịch Nguyễn Văn Mòi, các nhà nghiên cứu VHDG Nguyễn Khắc Xương, Nguyễn Lộc, Dương Huy Thiện... Theo thống kê từ năm 2005 đến nay đã có thêm 6 đầu sách viết về Hát Xoan Phú Thọ; 4 đề tài khoa học cấp tỉnh nghiên cứu, phục dựng diễn xướng hát Xoan; 1 đề tài nghiên cứu về mô hình nghi thức tổ chức tế lễ trong ngày Giỗ Tổ ở những nơi có chung tín ngưỡng thờ Hùng Vương; hàng trăm bài viết về hát Xoan đăng trên các báo, tạp chí Trung ương và địa phương. Qua bốn đợt kiểm kê (năm 2009, 2010, 2013 và 2015) đã thu thập được hàng ngàn trang tư liệu về Hát Xoan (về địa bàn, di tích, tổ chức phường Xoan, nghệ nhân, phong tục...).

Bảo tàng Hùng Vương được xác định là một trong những địa điểm trung tâm để tuyên truyền quảng bá về hát Xoan, giúp cộng đồng tiếp cận di sản. Tại đây bước đầu đã có những ứng dụng công nghệ thông tin để xây dựng hệ thống dữ liệu khoa học giúp công chúng có cái nhìn toàn diện, hệ thống về di sản hát Xoan để có thể đem lại những hiệu quả tích cực nhất trong tuyên truyền giới thiệu hát Xoan với đông đảo công chúng. Các năm 2012, 2014 Bảo tàng Hùng Vương đã tiến hành trưng bày gần một trăm hiện vật, tư liệu về Hát Xoan phục vụ nhu cầu nghiên cứu, học tập của nhân dân.

Thư viện tỉnh đã xây dựng hệ thống thư mục chuyên đề về Hát Xoan Phú Thọ và Tín ngưỡng thờ cúng Hùng Vương, thường xuyên cập nhật, bổ sung thông tin, sách, báo phục vụ độc giả trong toàn tỉnh. Trên cơ sở các tư liệu tổng hợp về Hát Xoan, Hội đồng biên soạn của tỉnh đang nghiên cứu, biên soạn xuất bản “Tổng tập Hát Xoan Phú Thọ” với độ dày trên 1.000 trang, có nội dung phong phú, giới thiệu về nguồn gốc và quá trình phát triển của Hát Xoan, hình thức thể hiện và biểu đạt của Hát Xoan, trang phục và đạo cụ sử dụng trong trình diễn Hát Xoan; không gian diễn xướng, trình tự diễn xướng, nội dung, hình thức trình diễn của Hát Xoan, tục lệ trong hát Xoan, lời ca và các bài bản hát Xoan...

Kết nối tuyên truyền nhằm quảng bá giá trị, ý nghĩa lịch sử, nét đặc trưng văn hoá di sản Hát Xoan Phú Thọ trong đời sống cộng đồng là nhiệm vụ thường xuyên được các cơ quan thông tin đại chúng thực hiện, sẽ góp phần sớm đưa Hát Xoan ra khỏi tình trạng cần bảo vệ khẩn cấp.

Phạm Bá Khiêm